

یاسای وهزارهتی شارهوانی و گهشت و گوزاری ههریمی کوردستانی عیراق

بهناری خوی بهخشندهو میهرهبان
بهناری گهلهوه

نهنجومهنی نیشتمانی کوردستانی عیراق
ژماره‌ی بریار: ۴۵
میژوی بریار: ۱۹۹۲/۱۲/۲۸

«بریار»

به‌پیتی حوکمی برگه‌ی (۱) له‌مادده‌ی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی/۱۹۹۲
وله‌سه‌ر پیشنیازی وه‌زیری شارهوانی وگهشت وگوزارو بریار له‌سه‌ردانی نه‌نجومه‌نی
وه‌زیران، نه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عیراق له‌دانیشتنی رۆژی ۱۲/۱۲/۱۹۹۲
دا بریاری ده‌رکردنی نه‌م یاسایه‌ی دا.

یاسای ژماره (۱۵) سالی ۱۹۹۲ یاسای وهزارهتی شارهوانی وگهشت و گوزاری ههریمی کوردستانی عیراق

مادده‌ی یه‌که‌م:

- مه‌به‌ست له‌م وشانه‌ی خواره‌وه بۆ خواسته‌کانی نه‌م یاسایه ماناکانی ته‌نیشتیانه:
- ۱- ههریم: ههریمی کوردستانی عیراق.
 - ۲- وه‌زارهت: وه‌زارهتی شارهوانی وگهشت وگوزاری ههریم.
 - ۳- وه‌زیر: وه‌زیری شارهوانی وگهشت وگوزاری ههریم.
 - ۴- بریکار: بریکاری وه‌زارهتی شارهوانی وگهشت وگوزاری ههریم.
 - ۵- نه‌نجومه‌ن: نه‌نجومه‌نی راویژکاری وه‌زارهتی شارهوانی وگهشت وگوزاری ههریم.

مادده‌ی دووه‌م:

وه‌زارهت کۆشش ده‌کا بۆ پیشکەش کردنی خزمه‌تگوزاری ناوخۆیی وشاره‌وانی
وخزمه‌تگوزاری ئاووناووړوو فراوانکردنی بزوتنه‌وه‌ی گه‌شتوگوزار وپه‌ره‌پیدانی
له‌کوردستاندا له‌چوارچێوه‌ی نه‌و نه‌خشانده‌کا که‌بۆ نه‌م مه‌به‌سته‌ دادنه‌رت.

مادده‌ی سێ یه‌م:

۱- وه‌زیر سه‌رۆکی بالای وه‌زاره‌ته‌ وپه‌رپرسیاره له‌رتنۆتی کردنی له‌کاره‌کانیدا
وله‌سه‌ره‌رشتی وچاودێریکردنی چالاکی یه‌کانیدا وله‌ویشه‌وه‌ نه‌و رتنمایی
وبیریاری فرماتانه‌ ده‌رده‌چن که‌په‌یوه‌ندی یان به‌ئه‌رکه‌کانی وه‌زارهت ودام
وده‌زگاکانی وگهشت کاروباره‌ ئیباری ودارایی رتیک وپیتی هونه‌ری یه‌وه

له چوارچیتوی حوکمی یاساو پتړودا هه یه له بهرام بهر نه نجومه نی و دزیراندی له به سیفه تی نه ندامی کی هاو به شیتی بهر پر سیاره و بیوی هه یه هه ندی له دهسه لاته کانی خوی به بریکارو به رتوده به ری گشتی یه و هه رکه سی خوی په سندی دهکا بسپیری.

۲- بریکار بهر پر سیاره له جیبه جی کردنی سیاستی و دزاردت و نه خشه بو کیشانی هیندهی په یوه ندی به و تایبه تکاری یانه وه هه بی که و دزیر پیتیانی دده سپیری.

ماده ی چواره م:

و دزاردت له م دام و ددزگایانه پیکدی:

۱- مه لیه ندی و دزاردت که پیکدی له:

ا- نووسینگهی و دزیر: مووچه خورتیک به پله ی به رتوده بهر سه روکایه تیی دهکا که ده بی له کارمه ندان و پسپوران بی.

ب- نووسینگهی بریکار: مووچه خورتیک له کارمه ندان و پسپوران سه روکایه تیی دهکا.

ج- فرمانگهی یاسایی که په یوه ندی راسته و خو له گه ل و دزیردا ده بی.

۲- به رتوده بهر تیی یه گشتی یه کان: هه ریه کن له به رتوده بهر تیی یه گشتی یه کان

مووچه خورتیک به پله ی به رتوده بهر تیی گشتی سه روکایه تیی دهکات که ده بی

باو دیر نامه یه کی سه ردتایی زانکوی هه بی وله بواری پسپوریدا له کارمه ندان

ولیهاتووی بی چند به رتوده بهر تیی و به شیکشیان پیوه دده سترینه وه

که هه ریه کن له به رتوده بهر تیی مووچه خورتیک به پله ی به رتوده بهر سه روکایه تیی

دهکا که ده بی باو دیر نامه یه کی سه ردتایی زانکوی هه بی وله بواری پسپوریدا

له کارمه ندان ولیهاتووان بی و هه ریه شیکش مووچه خورتیک له کارمه ندان

و پسپوران سه روکایه تیی دهکا.

ا- به رتوده بهر تیی گشتی کاروباری به رتوده بردن و دارایی که نم به رتوده بهر تیی یانه ی پیوه دده سترینه وه.

یه که م: به رتوده بهر تیی کاروبارو به رتوده بردن و که سان.

دووه م: به رتوده بهر تیی کاروباری دارایی و پیداجوونه وه.

ب- به رتوده بهر تیی گشتی نه خشه دانان و به دوا داجوون که نم به رتوده بهر تیی و به شان ی پیوه دده سترینه وه.

یه که م: به رتوده بهر تیی نه خشه دانان و لیکولینه وه.

دووه م: به رتوده بهر تیی به دوا داجوون و پشکنین.

سی یه م: به رتوده بهر تیی سه رزمیری و کومپیوتهر.

چواره م: به رتوده بهر تیی هیزی کارگه و په رپیدان.

پینجه م: به شی خرمه تگوزاری نه ندازیاری.

ج- به رتوده بهر تیی گشتی شاره و انیه کان که نم به رتوده بهر تیی و به شان ی پیوه دده سترینه وه.

یه که م: به رتوده بهر تیی مولک و زهوی وزار.

دوودم: بهریتوبه ریتیسی کاروباری هونه ری که ئەم به شانە ی پیتو و دەبە سترتینە وە .

ا- بە شی لیتکۆلینە وە و توێژینە وە .

ب- بە شی سکیچ کیشانی

ج- بە شی ئەندان یاری هاتو و چۆ . چوارەم

د- بە شی کارگە و ماشینە کان .

سێ یەم: بهریتوبه ریتیسی نه خشه دانان و به دوا داچوون .

چوارەم: بە شی کاروباری بهریتوبه بردن و دارایی .

پینجەم: سه رو کایه تیی شاره وانی یه کانی مه لبه نده کانی پارێزگا کانی هه ریم و

بهریتوبه ریتیسی یه کانی شاره وانی یان .

د- بهریتوبه ریتیسی گشتیی نه خشه دانانی ئاو و هه رۆ که ئەم بهریتوبه ریتانه ی پیتو و

دەبە سترتینە وە .

یه کهم: بهریتوبه ریتیسی لیتکۆلینە وە و توێژینە وە و سکیچ کیشان به راشکاوی .

دوودم : بهریتوبه ریتیسی سکیچ کیشانی بنچینه یی و جودا کردنه وە .

سێ یەم: بهریتوبه ریتیسی په ره پیدانی لادی .

چوارەم: بهریتوبه ریتیسی یه کانی نه خشه دانانی ئاو و هه رۆ له پارێزگا کانی

هه ریمدا .

ه- بهریتوبه ریتیسی گشتیی ئاو و هه رۆ که ئەم بهریتوبه ریتیسی یانه ی پیتو و

دەبە سترتینە وە :

یه کهم: بهریتوبه ریتیسی ئیش پیکردن و چاک کردنه وە .

دوودم : بهریتوبه ریتیسی گه نجینه کان .

سێ یەم: بهریتوبه ریتیسی کاروباری بهریتوبه بردن و دارایی .

چوارەم: بهریتوبه ریتیسی یه کانی ئاو و هه رۆ له پارێزگا کانی هه ریمدا .

و- دهسته ی گشتیی گه شت و گوزار که نه رک و دام و ده زگا کانی به په ره و یکی تایه تی

رێکده خری .

ز- یه کهم: ئەنجوومه نیکی راویژکاری به ناوی ئەنجوومه نی راویژکاری و هه زاره تی

شاره وانی و گه شت و گوزاره وه پیکدی که وه زیر سه رو کایه تیی ده کا و ئەمانه ش

ئەندامی ده بن :

۱- بریکاری و هه زاره ت .

۲- بهریتوبه ری گشتیی نه خشه دانان و به دوا داچوون جیگری سه رو ک مقرر ی

ئەنجوومه ن .

۳- بهریتوبه ری گشتیی ئاو و هه رۆ .

۴- سه رو کی دهسته ی گشتیی گه شت و گوزار .

۵- بهریتوبه ری گشتیی شاره وانی یه کان .

۶- بهریتوبه ری گشتیی نه خشه دانانی ئاو و هه رۆ .

۷- بهریتوبه ری گشتیی بهریتوبه بردن و دارایی .

۸- راویژکاری یاسایی.

۹- سه‌رۆکه‌کانی شاره‌وانیی مه‌لبه‌نده‌کانی پارێزگا‌کانی هه‌رێم.

دووهم: ئه‌ركه‌كانی ئه‌نجومه‌ن:

۱- دارشتنی ئامانجه‌گشتی یه‌كانی نه‌خشه‌ی وه‌زاره‌ت.

۲- لێكۆلینه‌وه‌ی ئه‌و نه‌خشه‌ سه‌رده‌تایی یانه‌ی له‌لایه‌ن به‌رتۆبه‌ریتیی گشتیی نه‌خشه‌دانانه‌وه‌ ئاماده‌كراوون و به‌دواداچوون له‌به‌ر رۆشایی ئه‌و نه‌خشانه‌ی له‌لایه‌ن دام و ده‌زگا‌كانی وه‌زاره‌ته‌وه‌ پێشكه‌ش كراوون و بې‌ریار له‌سه‌ردانیان.

۳- به‌دوا داچوونی نه‌خشه‌ی وه‌زاره‌ت و چاودێری كردنی جێبه‌جێ كردنی.

۴- پێشنیاز كردنی سیاسه‌تی دارایی و ئابووری وه‌زاره‌ت.

۵- لێكۆلینه‌وه‌ی ئه‌و پرۆژهی یاسا و په‌یره‌وو رێنمایی یانه‌ی په‌یوه‌ندی یان به‌كار و ئامانجه‌كانی وه‌زاره‌ته‌وه‌ هه‌یه‌ و هه‌ر تێبێنی و ئامۆژگاری یه‌كیش كه‌ په‌سندیان ده‌كا.

۶- لێكۆلینه‌وه‌ی ئه‌و راپۆرته‌ ده‌وری یه‌ گشتی یه‌ی وه‌زاره‌ت كه‌ له‌لایه‌ن به‌رتۆبه‌ریتیی گشتیی نه‌خشه‌دانان و به‌دواداچووندا ئاماده‌ ده‌كری و لێكۆلینه‌وه‌ی ئه‌و كوۆسپانه‌ی دێنه‌ رێگا‌ی و پێشنیاز كردنی چاره‌سه‌ری عه‌مه‌لی بۆیان.

سێ یه‌م: ئه‌نجومه‌ن له‌سه‌رداوا‌ی وه‌زیر كوۆده‌بێته‌وه‌ (نصاب) ی كوۆنه‌وه‌ش به‌ ئاماده‌بوونی سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن و دوو له‌ سێ به‌شی ژماره‌ی ئه‌ندامانی:

ماده‌ی پێنجه‌م:

۱- ئه‌رك و تاییه‌تکاری یه‌كانی دام و ده‌زگا‌كانی وه‌زاره‌ت به‌ په‌یره‌ویك دیاری ده‌كری

ب- وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ به‌رتۆبه‌ریتیی و به‌ش و لقی نوێ به‌ پێی پێوست پێكێنی یا بیانخاته‌ پال یه‌كتر.

ج- وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ به‌ پێی پێوست لیژنه‌ی هه‌میشه‌یی یا کاتی پێكێنی.

ماده‌ی شه‌شه‌م:

وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ رێنمایی پێوست بۆ ئاسان كردنی جێ به‌جێ كردنی ئه‌م یاسایه‌ دهریكا.

ماده‌ی هه‌وته‌م:

كار به‌ هیچ ده‌قیك ناکری كه‌ له‌گه‌ڵ حوكمه‌کانی ئه‌م یاسایه‌ دا ناکۆک بێ.

ماده‌ی هه‌شته‌م:

ده‌بێت وه‌زیره‌ په‌یوه‌ندیاردکان حوكمه‌کانی ئه‌م یاسایه‌ جی به‌جێ بکه‌ن.

ماده‌ی نۆیه‌م:

ئه‌م یاسایه‌ له‌ رۆژی بلاوکردنه‌وه‌یه‌وه‌ له‌ رۆژنامه‌ی ره‌سمیدا کاری پێده‌كری.

مه‌ژاد احمد عزیز ناغا

و. سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق